

ROZWÓJ WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I KULTURALNEJ
MIĘDZY WOJEWÓDZTWEM WROCŁAWSKIM
A OKRĘGIEM DREZDEŃSKIM W NRD

Współpraca przygraniczna polskich miast, powiatów i województw, obejmująca wymianę doświadczeń i organizację wspólnych imprez gospodarczych i kulturalnych, jest jedną z form pokojowych i dobrosąsiedzkich stosunków, stanowiących podstawę polityki zagranicznej PRL. Kontakty te w całości kształtują ową politykę spełniając określoną pozytywną rolę, umożliwiając wzajemną informację i lepsze poznanie się zaprzyjaźnionych narodów.

W ramach kontaktów z krajami socjalistycznymi rolę taką spełnia — trwająca już od szeregu lat — przygraniczna współpraca Polski z okręgami i obwodami ZSRR, NRD i Czechosłowacji. Jest ona ujęta w pewne formy organizacyjne, regulujące jej zakres i tematykę, a patronują jej wojewódzkie instancje partyjne i administracyjne.

Położenie województwa wrocławskiego na styku trzech silnie uprzemysłowionych krajów RWPG — Polski, NRD i Czechosłowacji — stwarza szczególnie korzystne warunki dla rozwoju współpracy z okręgami przygranicznymi¹. Wynikają one ze stosunkowo małej odległości aglomeracji przemysłowo-miejskiej Dolnego Śląska od takich okręgów, jak Drezno, Lipsk i Berlin w NRD oraz Brno i Praga w Czechosłowacji, z krzyżowania się na terenie województwa linii komunikacyjnych wiodących z południa na północ i ze wschodu na zachód Europy. Ponadto ważne jest również, iż na obszarze województwa wrocławskiego występują znaczne zasoby różnych surowców, w tym również energetycznych, co w powiązaniu z nadwyżkami siły roboczej stwarza pomyślne warunki rozwoju przemysłów pracujących na eksport i kooperujących z otoczeniem. W przyszłości rozwiązanie problemu budowy kanału Odra—Dunaj podniesie jeszcze atrakcyjność inwestycyjną tego terenu. Również bliskość wielkich aglomeracji miejskich uwydatnia międzynarodowe walory rekreacyjno-turystyczne strefy województwa, obejmującego przecież część obszaru Sudetów.

Przedstawiony zespół czynników zewnętrznych i wewnętrznych warunkujących rozwój gospodarczy województwa wrocławskiego wymaga przy tworzeniu planu regionalnego koordynacji i powiązań z koncepcjami opracowywanymi przez jednostki planowania w NRD i Czechosłowacji. Fakt ten jest mocno akcentowany w koncepcjach rozwojowych regionu dolnośląskiego².

Podstawą współpracy gospodarczej i kulturalnej województwa wrocławskiego i okręgu drezdeńskiego jest *Układ o przyjaźni i pomocy wzajemnej*, zawarty między Polską Rzeczypospolitą Ludową a Niemiecką Republiką Demokratyczną w Warszawie 15 marca 1967 r. Po *Układzie Zgorzeleckim*, stał się on drugim aktem prawnym wyrażającym historyczny zwrot, jaki dokonał się w ciągu ostatnich kilkunastu lat we wzajemnych stosunkach obu narodów. Współpracę poszczególnych jednostek administracyjnych należy traktować jako jedną z form realizacji postanowień artykułu 8 i 9 *Układu* z 1967 r.³ W kontekście tych postanowień, współpraca między województwem wrocławskim a okręgiem drezdeńskim, leżącym po drugiej stronie granicy państwowej Polski z Niemiecką Republiką Demokratyczną, odgrywa doniosłą

¹ Por. B. Winiarski, *Strategiczne problemy rozwoju Dolnego Śląska*. „Dolnośląski Przegląd Gospodarczy” nr 6, czerwiec 1973.

² Por. B. Winiarski, *Kształtowanie rozwoju regionu*. „Dolnośląski Przegląd Gospodarczy”, nr 11, marzec 1969.

³ *Układ o przyjaźni i pomocy wzajemnej zawarty między Polską Rzeczypospolitą Ludową a Niemiecką Republiką Demokratyczną w Warszawie 15 marca 1967 r.* W: J. Sułek i M. Tomala, *Polska—NRD (Materiały i dokumenty)*. PISM, Warszawa 1970, s. 139 i n.

rolę w rozwoju i umacnianiu kontaktów między narodami obu krajów. Nabiera ona specyficznego znaczenia w warunkach regionu dolnośląskiego, ze względu na jego funkcje o zasięgu krajowym a także środkowoeuropejskim.

Szczegółowy zakres współpracy i wymiany doświadczeń między województwem wrocławskim a okręgiem drezdeńskim określają pięcioletnie umowy oraz corocznie uzgadniane protokoły, ustalane na spotkaniu kierownictw współdziałających województw.

Pierwsza długoterminowa umowa w sprawie współpracy i wymiany doświadczeń została zawarta we Wrocławiu w dniu 27 maja 1971 r. między ówczesnym Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu a Radą Okręgu Drezdeńskie⁴. Obie strony mając na uwadze cel dalszego pogłębienia współpracy między województwami leżącymi nad wspólną granicą — Odrą i Nysą Łużycką, nie tylko w zakresie stosunków politycznych i społecznych, ale także w dziedzinie gospodarczej i kulturalnej, kierując się stałym dążeniem do rozwijania i umocnienia przyjaźni, postanowiły rozszerzyć o nowe treści porozumienie, zawarte 9 października 1960 r. w sprawie wzajemnych stosunków i współpracy wojewódzkiej.

Przedmiotem umowy z 27 maja 1971 r. są sprawy, które można ująć w dwóch grupach problemowych⁵. Pierwsza z nich dotyczy zagadnień związanych z planowaniem i zarządzaniem gospodarką narodową, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek organizacyjnych podległych radom narodowym. Obejmuje ona: organizację handlu detalicznego i hurtowego oraz rozwój usług dla ludności; rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz zagospodarowanie przestrzenne miast i osiedli; rozwój sportu i turystyki masowej wśród młodzieży oraz organizację wypoczynku świątecznego w zakładach pracy; problemy ruchu drogowego i bezpieczeństwa na drogach publicznych; formy i metody działania organów przedstawicielskich rad narodowych oraz organów wykonawczych; organizację szkolnictwa zawodowego oraz zasady planowania potrzeb i rozdziału siły roboczej.

Z kolei druga grupa problemów dotyczy szeroko rozumianej wymiany kulturalnej, opartej na zasadach wzajemności, realizowanej na podstawie corocznie zawieranych umów oraz obustronnego uczestnictwa kierownictw polityczno-gospodarczych województw w ważniejszych uroczystościach państwowych.

W realizacji zadań wynikających z umowy zawartej na lata 1971-1973 obie strony kierują się zasadą udzielania sobie wzajemnej i wszechstronnej pomocy w pogłębianiu wymiany doświadczeń, poprzez konsultacje i bieżące przekazywanie informacji o sposobie rozwiązywania złożonych zadań społeczno-gospodarczych; umożliwianie przedstawicielom obu stron zapoznawania się na miejscu z organizacją zarządzania terenowego, funkcjonowaniem organów administracji oraz zakładów przemysłu terenowego. Odpowiednie instytucje obu stron ściśle współdziałają w sprawach związanych z zatrudnieniem kobiet z województwa wrocławskiego w przygranicznych regionach okręgu drezdeńskiego. Ponadto, informują się wzajemnie o przebiegu dotychczasowej realizacji umowy i załączonych do niej postanowień⁶.

Umowa w sprawie współpracy i wymiany doświadczeń w latach 1971-1975 realizowana jest drogą corocznego bieżącego uzgadniania planu pracy, obejmującego cel i zakres wymiany doświadczeń w poszczególnych dziedzinach, okresowych konsultacji i bezpośrednich spotkań; wymiany delegacji właściwych organów rad na-

⁴ Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu, Rat des Bezirkes Dresden. *Umowa w sprawie współpracy i wymiany doświadczeń w latach 1971-1975, Abkommen über Zusammenarbeit und Erfahrungsaustausch in der Jahren 1971-1975*. Wrocław 27 V 1971 r.

⁵ Op. cit. § 1.

⁶ Op. cit. § 2.

rodowych oraz urządzania roboczych spotkań specjalistów, dotyczących problemów objętych umową⁷.

Realizacja przedstawionych wyżej ogólnych zasad współpracy międzywojewódzkiej ma doprowadzić do ugruntowania między Polską a NRD związków przyjaźni, które na terenie obydwu województw znajdują swój wyraz zarówno w działalności organów państwowych, jak i organizacji społecznych. Wspomniana umowa stała się więc czynnikiem sprzyjającym głębokiej więzi w życiu politycznym, gospodarczym i kulturalnym społeczeństw przygranicznych regionów⁸.

Analiza przebiegu realizacji umowy oraz rozwój współpracy gospodarczej i kulturalnej wskazuje, że zawarte w niej postanowienia uległy z czasem znacznemu rozszerzeniu, czego odzwierciedleniem są podpisywane corocznie protokoły⁹. Pogłębiająca się współpraca jest także rezultatem rozmów przeprowadzonych przez polskie kierownictwo partyjno-rządowe w Berlinie w dniu 11 stycznia 1971 r.¹⁰. We wspólnym komunikacie, opublikowanym na zakończenie spotkania, ocenia się je jako otwarcie „nowego rozdziału w stosunkach Polska—NRD”. Zwraca się również uwagę na znaczenie nauki, techniki i ekonomii oraz konieczność sprostania wymogom rewolucji naukowo-technicznej dla światowej walki klasowej między socjalizmem a imperializmem. Obie strony wyraziły przekonanie, że pogłębienie kooperacji naukowo-technicznej i gospodarczej jest istotnym wkładem na rzecz integracji ekonomicznej w ramach Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej¹¹.

Przejsięcie do wyższych form współdziałania stało się podstawowym warunkiem, który umożliwia obu państwom — charakteryzującym się średnim potencjałem przemysłowym i ludnościowym — korzystanie ze zdobyczy rewolucji naukowo-technicznej¹².

Obserwowana intensyfikacja współpracy przygranicznej świadczy o tym, że nowe wytyczne współpracy politycznej i gospodarczej Polski z NRD znalazły właściwe zrozumienie kierownictw obydwu województw i zostały zastosowane w praktyce.

W oparciu o wieloletnią umowę na lata 1971 - 1975 i zawierane do niej coroczne porozumienia w sprawie współdziałania i wymiany doświadczeń rozwinęła się efek-

⁷ *Op. cit.* § 3.

⁸ *Op. cit.* § 5.

⁹ Przy analizie współpracy gospodarczej i kulturalnej województwa wrocławskiego i okręgu drezdeńskiego wykorzystano — poza cytowaną już umową wieloletnią na lata 1971 - 1975 — następujące dokumenty:

— Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu, Rat des Bezirkes Dresden, *Protokoll in sprawie współpracy i zakresu wymiany doświadczeń w 1971 roku, Protokoll über Zusammenarbeit und Erfahrungsaustausch im Jahre 1971*, Wrocław 28 V 1971 r.

— *Protokoll o kształtowaniu się przyjacielskiej współpracy między okręgiem drezdeńskim NRD a województwem wrocławskim PRL w 1971 roku i kierunkach dalszego jej rozwoju w 1972 r. Protokoll über die Gestaltung der freundschaftlichen Zusammenarbeit Dresden, DDR und der Wojewodschaft, VRP im Jahre 1971 und ihrer weiteren Entwicklung auf allen Ebenen im Jahre 1972*, Dresden 10 V 1972. — *Arbeitsvereinbarung zur weiteren Festigung und Fertigung der Freundschaft und Zusammenarbeit zwischen dem Rat des Bezirkes Dresden (DDR) und dem Präsidium des Wojewódzchaftsrates Wrocław) Volksrepublik Polen für des Jahr 1973*; — *Informacja o rozwoju, współpracy i wymianie doświadczeń między województwem wrocławskim a okręgiem drezdeńskim NRD w 1972 r.* Wrocław 12 III 1973; — *Informacja wojewody wrocławskiego o kontaktach zagranicznych i przygranicznych w 1973 roku utrzymywanych przez byłe Prezydium WRN*, Wrocław 12 III 1973; — *Sprawozdania odpowiedzialnych za współpracę z okręgiem drezdeńskim jednostek organizacyjnych Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu za lata 1971 - 1973*.

¹⁰ *Przyjacielskie rozmowy tow. E. Gierka i tow. P. Jaroszewicza z tow. W. Ulbrichtem i tow. W. Stophem*, „Trybuna Ludu” z 14 I 1971.

¹¹ Por. „Neues Deutschland” z 14 I 1971.

¹² Por. L. K o ó w i n, *Współpraca gospodarcza Polski z NRD na tle problemów rewolucji naukowo-technicznej*, „Nauki Polityczne”, Wrocław 1973, t. II.

tywna współpraca między wyspecjalizowanymi jednostkami organizacyjnymi Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu i Radą Okręgu w Dreźnie. Polega ona na wymianie doświadczeń oraz delegacji, służącej rozwiązywaniu poszczególnych problemów gospodarczych i kulturalnych, interesujących obie strony.

W dziedzinie planowania i zarządzania gospodarką narodową partnerzy przekazują sobie doświadczenia, wiążące się z organizacją służb planowania gospodarczego, terenowego i perspektywicznego na szczeblu województwa i powiatu. Przekonsultowano wzajemnie formy i metody opracowania bieżących i perspektywicznych planów, uwzględniających prognozy oraz specyfikę regionu. Ponadto, obie strony informują się o realizacji zadań polityki gospodarczej, wynikających z planu terenowego, szczególnie w związku z inwestycjami prowadzonymi wspólnie z przedsiębiorstwami objętymi planem centralnym.

Ścisła i owocna współpraca rozwinęła się pomiędzy służbami budownictwa, urbanistyki i architektury województwa wrocławskiego i okręgu drezdeńskiego. Przedmiotem jej są przede wszystkim problemy budownictwa mieszkaniowego w miastach i osiedlach oraz problemy małej architektury, rozwój budownictwa metodami przemysłowymi, zagospodarowanie przestrzenne miast i osiedli, uzbrajanie terenów miejskich. Szczególnemu zainteresowaniu obu stron podlega organizacja i zakres działania państwowego nadzoru budowlanego, konserwacja zabytków na terenie zespołów miejskich oraz ochrona środowiska naturalnego i zagospodarowywanie stref ochronnych. Podczas pobytu w regionie drezdeńskim delegacje specjalistów z Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu poznały na przykładzie Drezna i Görlitz zasady planowania i rozbudowy miast w NRD oraz sposoby ochrony i adaptacji zabytków w dzielnicach objętych nowym budownictwem. Ponadto, interesowały się rozwojem usług dla potrzeb turystyki i szeroko rozumianego wypoczynku oraz działalnością wojewódzkiej służby architektoniczno-budowlanej w NRD.

Natomiast delegacje specjalistów z Rady Okręgu w Dreźnie w czasie swego pobytu w województwie wrocławskim interesowały się problematyką zagospodarowywania miast rozwojowych, planami budowy ośrodków wypoczynku świątecznego oraz rozwojem usług w miastach i osiedlach. Ilustracją rozwiązywania tych problemów w Polsce był dotychczasowy stan zabudowy i plan rozwoju perspektywicznego (do 1985 r.) Lubina. Gości z NRD zapoznano głównie z inwestycjami przemysłowymi miasta, zaznajomiono ich również z organizacją służb budowlanych oraz planowania przestrzennego na szczeblu województwa i powiatu, wyjaśniając równocześnie podstawowe zasady tego planowania, uwzględniające konieczność ochrony środowiska. Dotychczasowa współpraca międzywojewódzka zrodziła potrzebę kontynuacji wymiany doświadczeń na temat szczegółowego planu urbanistycznego zagospodarowania Zgorzelca i Görlitz, jak również wymiany prelegentów specjalizujących się w tematyce budownictwa miejskiego oraz państwowego nadzoru budowlanego.

Znaczone efekty przyniosła współpraca obu okręgów w dziedzinie ochrony zdrowia i urzędzeń sanatoryjnych. Obie strony zainteresowane były organizacją służby zdrowia w mieście i na wsi, metodami i formami profilaktyki, doświadczeniami związanymi z zatrudnieniem inwalidów oraz działalnością ośrodków rehabilitacyjnych.

Specjaliści wojewódzkiej służby zdrowia we Wrocławiu zapoznali się z organizacją Okręgowego Szpitala w Dreźnie, szczególnie jego oddziału intensywnej terapii, jak również z działalnością polikliniki i Stacji Higieny Pracy przy Zakładach Włókien Sztucznych w Pirnie. W ramach wymiany doświadczeń dotyczących rehabilitacji, okręg drezdeński przedstawił osiągnięcia unikalnego w NRD sanatorium rehabilitacji narządów ruchu w Altenbergu oraz sanatorium rehabilitacji narządów

krażenia w Bad Schandau. Z kolei delegacje lekarzy z NRD zapoznały się ze strukturą organizacyjną służby zdrowia w województwie wrocławskim, z organizacją pomocy doraźnej, rehabilitacją leczniczą i usługami zespołowymi. Goście zwiedzili po radnie Wojewódzkiej Przychodni we Wrocławiu, zapoznając się szczegółowo z całokształtem działalności tej placówki, interesując się przede wszystkim organizacją i metodyką szkolenia kadry fachowej. Zapoznali się również z działalnością Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego we Wrocławiu, dysponującej zradyfonizowanym transportem karetek „N” i „R”. Wyposażenie specjalistyczne karetek pogotowia ratunkowego, radiofonizacja całego transportu i aparatura łącznościowa polskiej produkcji została bardzo wysoko oceniona przez lekarzy okręgu drezdeńskiego.

Wielką wagę przywiązywali goście z NRD do poznania metod rehabilitacji inwalidów, w której to dziedzinie Polska posiada czołowe osiągnięcia. Lekarze drezdeńscy poznali organizację pracy i metody leczenia stosowane w Sanatorium Rehabilitacyjno-Ortopedycznym na Poświętnym we Wrocławiu, prowadzącego — obok leczenia schorzeń — rehabilitację społeczną i zawodową inwalidów.

Rezultatem pomyślnie rozwijającej się współpracy przygranicznej w dziedzinie ochrony zdrowia był m. in. zorganizowany z inicjatywy lekarzy okręgu drezdeńskiego „Tydzień Medycyny NRD — PRL”, który odbył się w Görlitz, w dniach 16 - 19 października 1973. Przedmiotem odbywającej się w tym czasie konferencji naukowej lekarzy z zaprzyjaźnionych województw były zagadnienia ochrony zdrowia w przemyśle, stan i rozwój chorób zawodowych, problemy związane z podyplomowym kształceniem lekarzy dla potrzeb poradni przemysłowych, rehabilitacja, wybrane problemy z zakresu higieny pracy oraz patologii zawodowej w budownictwie i rolnictwie. Obrady konferencji cieszyły się dużym zainteresowaniem władz politycznych i odpowiednich resortów. Uczestniczyli w niej jako goście honorowi: minister zdrowia i opieki społecznej PRL prof. dr Śliwiński, podsekretarz stanu NRD dr Tscherrich, rektorzy akademii medycznych we Wrocławiu i Dreźnie oraz przedstawiciele organów partyjnych i administracji państwowej.

Rozwijająca się w ostatnich latach współpraca zrodziła potrzebę rozszerzenia jej o nowe formy, do których należy: uczestnictwo (na zasadach wzajemności) lekarzy okręgu drezdeńskiego w posiedzeniach Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego; wspólne ustalanie programów doskonalenia kadry medycznej wraz z opracowywaniem referatów specjalistycznych; nawiązanie ścisłych kontaktów między akademiami medycznymi.

W dziedzinie handlu i usług obie strony zainteresowane były organizacją kontroli i nadzoru nad przedsiębiorstwami handlu detalicznego, problemami zaopatrzenia detalicznego i organizacją usług w miastach i na wsi oraz trybem umów między przedsiębiorstwami handlu detalicznego a zakładami produkcyjnymi. Ponadto analizowano wspólnie wpływ organów państwowych i przedstawicielskich na organizację zaopatrzenia ludności w artykuły przemysłowe i żywnościowe, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków robotniczych.

Konsultacje Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu z Radą Okręgu w Dreźnie oraz wymiana doświadczeń między organami do spraw handlu, organizacjami handlowymi na szczeblu województwa i powiatów ma na celu m.in. zapewnienie odpowiedniego zaopatrzenia oraz funkcjonowania sieci handlu i gastronomii w strefie przygranicznej, w związku z otwarciem granicy między PRL i NRD dla swobodnego ruchu turystycznego.

Szczególnie interesującym zagadnieniem we współpracy międzywojewódzkiej są dla strony polskiej nowoczesne rozwiązania i technologie stosowane w produkcji

roślinnej i zwierzęcej oraz przechowywalność produktów rolnictwa w NRD. Delegacje specjalistów z Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu zapoznały się na terenie okręgu drezdeńskiego z pracą przodujących spółdzielni rolniczych w Zodel, Görlitz, Reichenbach, Bordzie, Radeburgu oraz osiągnięciami kombinatu ogrodniczego w Stroimet i sadowniczego w Bortchen. Przekazane delegacji polskiej doświadczenia dotyczyły organizacji dużych jednostek produkcyjnych, opartych na powiązaniach kooperacyjnych poziomych i pionowych, sprzyjających zarówno mechanizacji prac polowych, jak i prac w magazynach oraz przetwórnictwie, metod nawożenia i nawadniania dużych powierzchni upraw, zwiększających wydajność zbiorów (w okręgu drezdeńskim wynosi ona: zboża — około 40 q z ha, buraki — około 350 q z ha, a ziemniaki 200 q z ha), sposobem zabezpieczenia pasz z użytków zielonych, produkcji polowej pasz i ich silosowania, problemów związanych z całkowitą mechanizacją prac polowych oraz stosowanych rozwiązań i kryteriów rachunku ekonomicznego.

Najbardziej korzystna dla strony polskiej była wymiana doświadczeń dotyczących mechanizacji i budownictwa wiejskiego. Stosowane w NRD rozwiązania, takie jak pneumatyczne namioty, używane do przechowywania środków ochrony roślin i nawozów sztucznych oraz szklarnie z płytek foliowych ustawiane na lekkiej metalowej konstrukcji, mogą być z powodzeniem zastosowane w rolnictwie polskim. Wykorzystując doświadczenia rolnictwa NRD, władze województwa wrocławskiego zakupiły m.in. dokumentację na budowę stacji amoniaku ciekłego do nawożenia gleby, którą wybudowano w Kątach Wrocławskich.

Z kolei służby rolnictwa i leśnictwa okręgu drezdeńskiego zainteresowane są wymianą doświadczeń obejmującą zagadnienia funkcjonowania gmin, ochrony roślin i sadów, wzajemnej sygnalizacji o pojawianiu się chorób zwierzęcych i szkodników roślinnych, metody oceny odmian nasion.

W dziedzinie transportu i komunikacji obie strony interesuje planowanie rozwoju sieci dróg na terenie sąsiadujących ze sobą województw, z uwzględnieniem aktualnych i perspektywicznych regionów rozwojowych oraz organizacja i zadania wydziałów komunikacji i służb drogowych. Wymiana doświadczeń koncentruje się wokół spraw związanych z przewozami pracowniczymi, oznakowaniem i konserwacją dróg publicznych, zabezpieczeniem przejazdowości dróg w okresie zimy.

W ramach konsultacji prowadzonych między służbami transportu i komunikacji z województwa wrocławskiego i okręgu drezdeńskiego, delegacje strony polskiej zapoznały się z działalnością Wydziału Komunikacji Rady Okręgu z Dreźnie oraz z planami rozwoju komunikacji w tym okręgu. Poznały również organizację przewozów pracowniczych na przykładzie *Kraftverkehrkombinat* w Dreźnie i Meissen, jak również zasady szkolenia kierowców.

W Zarządzie Dróg w Hellerau zapoznano delegację polską z systemem działania służb drogowych przy zabezpieczaniu przejazdowości dróg w zimie oraz metodami zabezpieczania sprzętu, potrzebnego w akcjach odśnieżania.

Najdłuższe tradycje i najszerszy zakres posiada wymiana kulturalna, podjęta między województwem wrocławskim a okręgiem drezdeńskim już w 1959 r. Od 1971 r. opiera się ona na corocznych umowach, mających na celu popularyzowanie dorobku kulturalnego obu regionów. We współpracy kulturalnej, która ożywiła się szczególnie po otwarciu granicy między Polską a NRD, najważniejszym elementem stały się organizowane na przemian co dwa lata „Dni Kultury Wrocławia i Dolnego Śląska” w Dreźnie i okręgu drezdeńskim oraz „Dni Kultury Drezna” we Wrocławiu i województwie. W ramach imprezy zaprezentowano społeczeństwu największych miast okręgu drezdeńskiego (Drezno, Bautzen, Meissen, Pirna, Görlitz) najlepsze

zespoły artystyczne województwa, jak: Wrocławski Teatr Pantomimy, Państwową Operę we Wrocławiu, Wrocławski Teatr Lalek, Państwową Filharmonię we Wrocławiu oraz liczne zespoły amatorskie. Występy polskich zespołów artystycznych spotykają się z bardzo przychylnymi recenzjami miejscowej prasy. Ponadto w ramach „Dni” organizowane są liczne wystawy, jak np. *Rzeźba kamienna*, przygotowana przez Muzeum Narodowe we Wrocławiu oraz *Uroki turystyczne województwa wrocławskiego*, zrealizowana przez Muzeum Architektury.

Podobne imprezy organizowane są w ramach „Dni Kultury Drezna” w miastach Dolnego Śląska.

Obecnie stała współpraca kulturalna obejmuje 32 placówki okręgu drezdeńskiego i województwa wrocławskiego. Współdziałanie oparto w głównej mierze na kontaktach zespołów artystycznych, wymianie wystaw oraz spotkaniach działaczy kultury.

Pomyślnie rozwija się również współpraca pomiędzy kuratoriami Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu i Rady Okręgu w Dreźnie. Delegacje organów obu województw zapoznały się ze wzajemnymi doświadczeniami i osiągnięciami, w dziedzinie kierowania i zarządzania oświatą, realizacją planów nauczania, kształcenia i doszkalania kadry pedagogicznej, organizacji wypoczynku wakacyjnego oraz przeanalizowały rolę organizacji młodzieżowych i społecznych w wychowaniu młodzieży. Kontakty w dziedzinie sportu i turystyki sprowadzają się głównie do organizacji spotkań poszczególnych drużyn, wymiany trenerów, oraz informacji dotyczących budownictwa sportowego i problemów turystyczno-wypoczynkowych regionów przygranicznych.

Efekty przedstawionych kierunków współdziałania województwa wrocławskiego z okręgiem drezdeńskim są najbardziej widoczne na przykładzie dwóch przygranicznych miast: Zgorzelca i Görlitz. Realizowana od lat współpraca gospodarzy obu miast doprowadziła do wspólnego opracowywania programów ważnych przedsięwzięć polityczno-społecznych, jak i wzajemnej pomocy w rozwiązywaniu zagadnień ekonomicznych.

Uwieńczeniem dotychczasowej współpracy było ustalenie wspólnego programu obchodów 30-lecia PRL i 25-lecia NRD. Przy obu powiatowych komitetach PZPR i SED powołano zespoły lektorskie, których bieżącym zadaniem stało się informowanie aktywu społeczno-gospodarczego o realizacji uchwały VI Zjazdu PZPR i VIII Zjazdu SED. Przedstawiciele władz obu powiatów uczestniczą wzajemnie w najważniejszych świątach państwowych, np. w obchodach 22 Lipca w Polsce i 7 Października w NRD, rocznicy podpisania *Układu Zgorzeleckiego* i in.

W ramach obchodów 30-lecia PRL i 25-lecia NRD obie strony zorganizowały wiele imprez, m.in.: turniej wiedzy o Polsce i NRD w Görlitz, przegląd filmów fabularnych produkcji NRD w kinie „Grunwald” oraz „Dzień Kultury NRD” w Zgorzelcu, a także uroczyste koncerty przyjaźni, w wykonaniu uczniów szkół muzycznych Zgorzelca i Görlitz (wspólne orkiestry symfoniczne z programem polskim i niemieckim).

Ważkie efekty przyniosła współpraca w dziedzinie oświaty i wychowania. Rezultatem jej jest nawiązanie ścisłych kontaktów między kierownictwami szkół i młodzieżą obu powiatów. Przybrały one m.in. formy wzajemnych odwiedzin i uczestniczenia w wielu ciekawych imprezach (np. udział młodzieży z NRD w Powiatowych Igrzyskach Sportowych, w sesji naukowej o Koperniku itp., a młodzieży polskiej w Święcie Pionierów, wystawie „Mistrzów Jutra”, w spartakiadzie szkolnej itp.). Współpracujące ze sobą szkoły utworzyły także „kąciki przyjaźni” oraz założyły kroniki, w których upamiętnia się wzajemne uczestnictwo w wieczornicach i akademiach. Władze obu powiatów starają się tak kierować internacjonalistycznym wychowaniem młodzieży, aby instytucjonalne kontakty prowadziły do osobistych

przyjaźni, podtrzymywanych później drogą korespondencyjną, podczas wzajemnych odwiedzin poprzez uczestnictwo we wspólnych organizowanych zabawach itp. Formy te stanowią praktyczną realizację zasady wychowania w państwie socjalistycznym.

Otwarcie granicy państwowej między Polską a NRD dla swobodnego ruchu turystycznego wzmogło zainteresowania młodzieży z nadgranicznych powiatów nauką języka sąsiadów. I tak, na prośbę Ministerstwa Oświaty NRD, skierowano do liceum ogólnokształcącego w Görlitz nauczyciela języka polskiego ze Zgorzelca, który podjął tam pracę w roku 1973. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem, wprowadzono także naukę języka niemieckiego jako przedmiotu nadobowiązkowego we wszystkich szkołach podstawowych miasta Zgorzelca. Fakty te potwierdzają wzrost zainteresowania obywateli polskich i NRD kulturą i życiem swego nadgranicznego sąsiada.

Porozumienia zawarte między Urzędem Powiatowym w Zgorzelcu a Radą Powiatu w Görlitz dotyczące kultury fizycznej i turystyki, stworzyły mieszkańcom obu powiatów możliwość wzajemnego krzystania z ogólnie dostępnych ośrodków wypoczynku świątecznego, campingów i pól namiotowych. Ponadto, w Zgorzelcu i w Görlitz prowadzi się sprzedaż biletów na najważniejsze imprezy kulturalne i sportowe organizowane w którymś z tych miast.

Władze obu powiatów opracowały szczegółowe porozumienie o współdziałaniu w zakresie handlu i usług, ochrony zdrowia, budownictwa i architektury oraz ochrony przeciwpożarowej. W ramach wymiany doświadczeń, przedstawiciele Rady Powiatu w Görlitz zapoznali się w Zgorzelcu z nową strukturą administracji państwowej PRL oraz omówili przebieg i rolę pracy ideologicznej w dużych zakładach pracy.

Najciekawiej przedstawia się współpraca ekonomiczna obu powiatów na polu kooperacji przemysłowej. Potwierdza ona wykształcenie się na granicy Polski z NRD wspólnej infrastruktury gospodarczej. Szczegółowo kooperację produkcyjną reguluje m.in. obowiązująca od szeregu lat umowa zawarta między Spółdzielnią Pracy Usług Wielobranżowych im. 22 Lipca w Zgorzelcu a VEB Kondensatorenwerke w Görlitz. W ramach tego porozumienia zgorzelecka spółdzielnia wykonuje pewne elementy kondensatorów dla zakładów w Görlitz, które wyposażają spółdzielnię w specjalistyczne maszyny i urządzenia oraz szkołą jej kadry, w celu stałego podnoszenia jakości produkcji oraz kwalifikacji załogi. Spółdzielnia wyrabia ponad 800 elementów kondensatorów¹³. Z kolei Zakłady Przemysłu Terenowego „Polimer” w Bogatyni współpracują z podobnymi zakładami w Zittau w zakresie wytwórstwa chemicznego oraz szkolenia załóg i przygotowywania do zawodu. Także kopalnia węgla brunatnego „Turów” i Zgorzeleckie Zakłady Naprawcze PWB współpracują z podobnymi zakładami na terenie powiatu Görlitz w dziedzinie dostaw węgla, energii elektrycznej, wymiany doświadczeń dotyczących organizacji produkcji oraz postępu technicznego itp.

Podobna współpraca w dziedzinie gospodarki komunalnej łączy Zgorzelec i Görlitz, które świadczą sobie wzajemnie usługi.

Należy nadmienić, że podobne związki województwa wrocławskiego z przemysłem NRD nie ograniczają się jedynie do powiatu zgorzeleckiego. I tak np. od kilku lat Spółdzielnia Pracy „Obrońców Pokoju” w Jaworze i Spółdzielnia Pracy „9-tego Maja” w Dzierżoniowie wyrabiają płaszcze kąpielowe, ubrania męskie i inne produkty w oparciu o surowce dostarczane przez NRD. Zaawansowana jest również wspólna produkcja i podział pracy w dziedzinach reprezentujących najwyższą technikę,

¹³ Por. J. Zelażik, *Kooperacja nadgraniczna*. „Dolnośląski Przegląd Gospodarczy” nr 1, styczeń 1973.

zwłaszcza jeśli chodzi o półprzewodnikowe układy scalone i wytwarzanie innych urządzeń (zakłady elektroniczne we Wrocławiu i Dreźnie)¹⁴.

Oceniając obecny etap współpracy między Urzędem Wojewódzkim we Wrocławiu a Radą Okręgu w Dreźnie stwierdzić należy, że wymiana delegacji i szerokie konsultacje prowadzą do wzajemnego rozpoznania możliwości obu stron w rozszerzeniu korzystnej wymiany gospodarczej i kulturalnej. Tym samym stwarzają one zasadnicze przesłanki do jej dalszej intensyfikacji. Tendencja ta uwidacznia się szczególnie wyraźnie przy analizie najnowszych dokumentów, w których obie strony wskazują na celowość realizacji wspólnych inwestycji przemysłowych na terenie województwa wrocławskiego i drezdeńskiego w oparciu o istniejące rezerwy produkcyjne, konieczność prowadzenia wspólnych inwestycji niezbędnych dla ruchu turystycznego oraz podnoszą problemy współpracy naukowo-technicznej¹⁵, nie poruszone w umowie na lata 1971 - 1975.

Przypuszczać należy, że kolejny etap współpracy międzywojewódzkiej sprzyjać będzie optymalnemu wykorzystaniu zasobów materialnych obu województw i wytyczeniu kierunków dalszego rozwoju, w którym istotnego znaczenia nabiorą nowoczesne czynniki ekonomiczne.

Lesław Koćwin

¹⁴ Por. *Magnespeicher aus Wrocław für Dresdner Robotron*. „Neues Deutschland” z 21 III 1971.

¹⁵ Por. *Arbeitsvereinbarung zur weiteren Festigung . . .*, op. cit.